

שם הקורס: חינוך אזרחי ורב-תרבותיות

שם המרצה: ד"ר דני שוורץ

תוכנית ההכשרה (חד-שנתית, דו-שנתית), שנה: תשע"ז סמסטר: ב'
יום ג' שעה : 10:00-08:00

יעדי ההוראה

הדמוקרטיה הישראלית צעירה והיא ניצבת מול אתגרים הרי גורל בתחומי הביטחון, החברה והכלכלה. התמיכה בדמוקרטיה היא תכונה נלמדת ומשום כך דרושה התערבות חינוכית מגוונת וענפה על מנת להכשיר את הדור הצעיר לתפקיד האזרח במשטר דמוקרטי וליצירת מחויבות כלפי הדמוקרטיה. החינוך האזרחי נגזר ממטרות חוק החינוך הממלכתי בישראל והוא ביסודו חינוך השואב חלק ניכר מעקרונותיו מן האתוסים של הדמוקרטיה הליברלית המערבית. הקורס יעסוק בפרשנויות, גישות ומודלים שונים המתמקדים בחינוך ערכי ובעיקר ביישום שלהם לחינוך אזרחי במדינה מרובת תרבויות. נדבך חשוב בקורס יוקדש לחינוך לחשיבה ביקורתית, אשר לתפיסתנו מהווה מרכיב מרכזי בגיבושן והצמחתן של זהות ערכית, יכולת שיפוט, הערכה וביקורת. אלה הכרחיות לדעתנו כדי לבסס חינוך אזרחי שיש בו ערכים במובן של השקפות עולם אך גם ערכים במובן של אמות מידה לניתוח והבנת המציאות המורכבת הסובבת אותנו.

Civic Education and Multiculturalism

A democratic way of life is still young in Israel, and it is facing many critical challenges in security, society, and economics.

The support of democratic institutions is an acquired and learned attitude and therefore it requires a wide and varied educational involvement in order to prepare our youth to function in a responsible manner in support of a democratic way-of-life with all of its benefits and obligations.

Civic education is derived from the stated purposes of the governmental law of public education in Israel. This is based on the classic Western, liberal traditions of democracy as the guiding principle of good government.

This course will deal with various interpretations, approaches and models that relate to values based civic education, especially as they apply to civic education in a multicultural state.

An additional aspect will be devoted to the teaching of critical thinking of these issues so that students will be able to deal with value based identity, judgement, evaluation, and critical analysis of civic education.

These are needed so that civic education awareness that is based on a world view and values with standards, ability of analysis and understanding of the realities that surround us.

דרישות והרכב ציון הקורס

השתתפות פעילה
מבחן מסכם בסוף סמסטר - 100%

מקורות

כל חומרי הקריאה העיוניים יועלו במסודר לאתר ה Moodle של הקורס.

תוכנית המפגשים

מפגש 1

- פתיחה: מי צריך חינוך אזרחי? מדוע דמוקרטיה?

ביבליוגרפיה:

- חובה: רוברט א' דאל, על הדמוקרטיה, הוצאת המכון הישראלי לדמוקרטיה, ירושלים 2003. עמ' 48-62.
- Harald Muller, "The Antinomy of Democratic Peace", International Politics, 2004, 41, (494-520)

מפגש 2

- חוק חינוך ממלכתי ומטרות החינוך (מה המדינה מצפה ממוריה בעשייה החינוכית הבית ספרית)

ביבליוגרפיה:

- י. אבינון, מטרות וערכים בחינוך, הוצאת אח, קרית ביאליק 2002. עמ' 9-26.
- חובה: י. לנג וי. רובישנטיין, מטרות החינוך: עיון ודיון בחוק החינוך הממלכתי, בית יציב, ב"ש 2003. עמ' 3-54.
- גזיאל ח', "מדיניות החינוך בישראל: מבנים ותהליכים", בתוך: פלד א' (עורך), יובל למערכת החינוך בישראל, א', ירושלים, משה"ח והתרבות תשנ"ט, עמ' 67-84.
- לם צ', "מתחים אידיאולוגיים- מאבקים על מטרות החינוך", בתוך: אורמיאן, ח' (עורך), החינוך בישראל, ירושלים 1973. עמ' 71-84.

מפגש 3-4

- חינוך לערכים: הגדרות, דילמות ואתגרים

ביבליוגרפיה:

- חובה: יוסף אבינון, "האם חשוב לחנך לערכים והאם ראוי לעשות זאת?", בתוך: מרים ברלב (עורכת), ערכים וחינוך לערכים, האוניברסיטה העברית ומשה"ח, י-ם 1999. עמ' 35-43.
- חובה: ברלב מרים, "חינוך לערכים- פיתוח שיקול דעת, הכרעה ובחירה", בתוך: מרים ברלב (עורכת), ערכים וחינוך לערכים, האוניברסיטה העברית ומשה"ח, י-ם 1999. עמ' 81-91.
- א. יוגב, "גישות לחינוך ערכי בחברה פלורליסטית", בתוך: י. עירם (ואחרים), חינוך וערכים בחברה הישראלית, משה"ח-מחלקת פרסומים, ירושלים 2001. עמ' 355-379.

מפגשים 5-6

- חינוך לערכים במפגש עם תחומי לימוד "לא הומניסטיים"
- חינוך לחשיבה כבסיס לחינוך לערכים

ביבליוגרפיה:

- 10. חובה:** ע' זוהר, ללמוד, לחשוב וללמוד לחשוב, ירושלים, 1996, פרק שני.
11. יורם הרפז, **חכה, פתיון ודגים-גישות לחינוך החשיבה**, הוצאת מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה, ירושלים 2005. חלק שני, עמ' 97-212
12. יורם הרפז, "להציל" את חינוך החשיבה", מתוך: http://cse.proj.ac.il/kenes2005/save_edu.doc
13. יורם הרפז, "המודל שלישי", מתוך: http://cse.proj.ac.il/kenes2005/third_model.doc
14. חובה: יששכר אונא, "ערכים הומניסטיים ומדעי הטבע", בתוך: מרים ברלב (עורכת), **ערכים וחינוך לערכים**, האוניברסיטה העברית ומשה"ח, י-ם 1999. עמ' 199-212
15. שלמה וינר, "הוראת המתמטיקה וערכים: חינוך, שקרים ווידאו", בתוך: מרים ברלב (עורכת), **ערכים וחינוך לערכים**, האוניברסיטה העברית ומשה"ח, י-ם 1999. עמ' 213-231.

מפגשים 7-8

- קשיים בהבניית שפה אזרחית בדמוקרטיה הישראלית
- ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ודילמות בחינוך אזרחי
- חינוך אזרחי: ישראל והמערב

ביבליוגרפיה:

- 16. חובה:** ד. אבנון, "מדוע אין לדמוקרטיה הישראלית שפה אזרחית מפותחת", בתוך: ד. אבנון, **שפת אזרח בישראל**, י"ל מאגנס, ירושלים 2006. עמ' 1-20
17. חובה: הללי פינסון, "בין מדינה יהודית לדמוקרטיה: סתירות ומתחים בתוכנית הלימודים באזרחות", בתוך: ד. אבנון, **שפת אזרח בישראל**, י"ל מאגנס, ירושלים 2006. עמ' 181-200
18. גייל טלשיר, "אזרחות, חברה אזרחית וחינוך: המקרה הישראלי בראי הדמוקרטיה המערבית", בתוך: ד. אבנון, **שפת אזרח בישראל**, י"ל מאגנס, ירושלים 2006. עמ' 201-233.

מפגש 9-10

- חינוך דמוקרטי?
- חינוך אזרחי בישראל: רוחות של שינוי?
- פרקטיקות בחינוך אזרחי בבית הספר
- ערכים אזרחיים בחינוך החברתי בבית הספר

ביבליוגרפיה:

- 19. חובה:** צידקיהו שלמה, **אזרחים בביה"ס**, המדרשה לחינוך ע"ש יגאל אלון ומכללת לוויןסקי, ירושלים, 1999. עמ' 7-32, 112-37
20. חובה: אורית איכילוב, "דפוס תפקיד של אזרח בדמוקרטיה", בתוך: אורית איכילוב (עורכת), **חינוך לאזרחות בדמוקרטיה**, הוצאת אוניברסיטת ת"א ומסדה, ת"א 1993. עמ' 10-22
21. מאג'ד אלחג', "החינוך לדמוקרטיה בבית הספר הערבי: בעיות ומשימות", בתוך: אורית איכילוב (עורכת), **חינוך לאזרחות בדמוקרטיה**, הוצאת אוניברסיטת ת"א ומסדה, ת"א 1993. עמ' 23-42
22. דו"ח ועדת מרדכי קרמניצר, **להיות אזרחים**, משרד החינוך ירושלים 1996.

מפגשים 12-11

- מערכת החינוך מתמודדת עם אתגרי הרב תרבותיות בישראל

ביבליוגרפיה

- 23. חובה:** יעל תמיר, "שני מושגים של רב-תרבותיות", בתוך: מ. מאוטנר, א. שגיא ור. שמיר (עורכים), **רב תרבותיות במדינה דמוקרטית ויהודית**, הוצאת רמות, אוניברסיטת ת"א, ת"א 1998. עמ' 79-92.
- 24. חובה:** יונה יוסי ושנהב יהודה, **רב-תרבותיות מהיא?**, בבל, ת"א 2005. עמ' 52-123.
- 25. יונה יוסי, בזכות ההבדל**, הקיבוץ המאוחד, ת"א 2005. עמ' 55-121.
- 26. James A. Banks (2002). "Teaching for Diversity and Unity in a Democratic Multicultural Society", in Walter C. Parker(ed), Education for Democracy: Contexts, Curricula, Assessments, Information Age Publishing Inc, USA .pp. 131-150.**

מפגשים 14-13

- ארגוני חברה אזרחית ומגזר שלישי בישראל: חינוך, אזרחות פעילה ורב תרבותיות

ביבליוגרפיה

- 27. חובה:** רוזן לאה, "מושג החברה האזרחית", מתוך: יואב פלד ועדי אופיר (עורכים), **ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית?**, מכון ון-ליר, הקבוץ המאוחד ת"א 2001.
- 28. גדרון בנימין, המגזר השלישי בישראל**, הקיבוץ המאוחד, ת"א 2003. עמ' 18-51, 199-239.
- 29. ישי יעל, בין גיוס לפיוס: החברה האזרחית בישראל**, כרמל, י-ם 2003. עמ' 22-49, 149-225.
- 30. Walzer, M. (1995). "The Concept of Civil Society". In M. Walzer (ed). Toward a Global Civil Society. Oxford: Berghahn. pp. 7-28.**
